

ХНАДУ – ШЛЯХ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ

Харківський автомобільно-дорожній інститут було засновано 7 липня 1930 р. Організацією інституту займався директор Харківського інституту інженерів залізничного транспорту І.О. Беседовський, який одночасно був і першим директором ХАДІ. З перших днів заснування наш інститут разом з українським народом зазнав падінь і злетів, потерпав у довоєнні та трагічні роки Другої світової війни, був евакуйований до Саратова, зберігши майже все устаткування. Після війни повернувся до рідного Харкова, мужньо долаючи повоєнну розруху та продовжуючи підготовку фахівців для дорожньо-будівельної галузі країни. З 1931 р. до 1933 р. директором ХАДІ був доц. П.К. Тисячний, якому дісталася нелегка справа – керувати навчальним закладом у період його становлення. Упродовж 1933 – 1937 рр. інститут очолював відомий вчений у галузі технології металів доц. М.М. Чупіс, який одночасно був також завідувачем кафедри технології металів. У 1938 р. директором ХАДІ був призначений доц. А.П. Хмельницький, який керував закладом до 1941 р. На долю Анатолія Павловича випали важкі випробування очолювати інститут в останні місяці перед початком Другої світової війни та під час його евакуації. ХАДІ зупинив свою діяльність 9 жовтня 1941 р., коли навколо Харкова вже гриміли вибухи. Колектив інституту без вагань став на захист рідної землі. Устаткування, прилади і майно було частково передано Головному управлінню аеродромного будівництва, частково евакуйовано до Саратовського автомобільно-дорожнього інституту. Після закінчення війни завдяки його неймовірним зусиллям майже усе майно ХАДІ було повернено до Харкова. Упродовж 1945 – 1959 рр. директором ХАДІ проф. О.К. Біруля. У післявоєнний період завдяки зусиллям Олександра Костянтиновича удосконалювалася матеріальна база інституту та активно формувався професорсько-викладацький склад. З 1959 до 1978 рр. колектив інституту очолював доц. Б.В. Решетніков. Борис Володимирович у складі діючої армії пройшов усю війну і після демобілізації був призначений завідувачем кафедри автомобілів. З 1978 до 1992 рр. ректором ХАДІ був проф. І.М. Грушко. У розвиток інституту і його науково-педагогічну діяльність Іван Макарович зробив значний особистий внесок. Він – автор 38 винаходів, понад 300 наукових робіт, у тому числі 7 підручників та монографій. У квітні 1993 р. ХАДІ був акредитований за IV рівнем та перейменований у Харківський державний автомобільно-дорожній технічний університет, а в серпні 2001 р. отримав статус національного автомобільно-дорожнього університету. Сьогодні ХНАДУ серед відомих закладів вищої освіти України, що здійснює підготовку сучасних фахівців на шести факультетах: автомобільному (декан проф. О.В. Сараєв), дорожньо-будівельному (декан доц. С.О. Бугаєвський), механічному (декан проф. І.Г. Кириченко), управління та бізнесу (декан проф. І.А. Дмитрієв), транспортних систем (декан проф. Ю.О. Бекетов), підготовки іноземних громадян (декан доц. В.М. Кудрявцев), а також у центрі освітніх послуг (директор доц. О.М. Лушнікова), де діють курси підвищення кваліфікації за різними освітніми програмами. Концепція діяльності університету базується на принципах якісної підготовки фахівців, здатних ефективно працювати в нестабільних умовах сучасності і перебудови транспортної галузі. За цей час ХНАДУ дав путівку у самостійне життя понад 80 тисячам спеціалістів, у т.ч. понад 3000 іноземним громадянам із майже 90 країн Європи, Азії, Африки та Латинської Америки. Лише упродовж останніх п'яти років підготовлено понад 10 000 інженерів і фахівців для автомобільно-дорожньої галузі України. Професорсько-викладацький склад університету в усі часи його існування з терпінням і мужністю передавав і продовжує передавати знання і досвід своїм вихованцям. Сьогодні університет має потужний науковий потенціал, що дозволяє не лише отримувати вагомні наукові результати, але й забезпечувати якісну підготовку фахівців транспортної галузі. Зараз у ХНАДУ працює 380 викладачів, наукові дослідження виконують 66 докторів наук, професорів і 258 кандидатів наук, доцентів. В університеті працюють також 9 лауреатів Державної премії України в галузі науки і техніки, 13 заслужених діячів науки і техніки України та заслужених працівників освіти України, 37 академіків і членів-кореспондентів галузевих та міжгалузевих академій наук України. Майже

60 викладачів мають почесне звання «Відмінник освіти України». Наукові досягнення університету відомі як в Україні, так і за її межами. Під керівництвом провідних учених в університеті успішно діють і набувають подальшого розвитку дев'ять наукових шкіл, серед засновників яких видатні вчені, професори О.К. Біруля, М.І. Волков, А.Б. Гредескул, О.М. Петриченко, А.М. Холодов, М.Я. Говорущенко, Л.В. Назаров. Вагомий внесок у розвиток науки нашого навчального закладу зробили професори Ю.М. Даденков, О.Т. Батраков, В.О. Російський, В.М. Сіденко, доц. І.В. Южаков та багато інших вчених зі світовим ім'ям. Активно примножують скарбницю вагомих наукових здобутків своїх попередників нинішні науковці ХНАДУ, серед яких: зав. каф. будівництва та експлуатації автомобільних доріг ім. О.К. Біруля проф. В.К. Жданюк, зав. каф. технології дорожньо-будівельних матеріалів і хімії ім. М.І. Волкова проф. В.О. Золотарьов, зав. каф. автомобілів ім. А.Б. Гредескула проф. В.І. Клименко, зав. каф. технічної експлуатації та сервісу автомобілів ім. М.Я. Говорущенка проф. В.П. Волков, зав. каф. технології металів та матеріалознавства ім. О.М. Петриченка проф. Д.Б. Глушкова, зав. каф. будівельних і дорожніх машин ім. А.М. Холодова доц. В.О. Шевченко, зав. каф. транспортних технологій проф. Є.В. Нагорний, зав. каф. транспортних систем і логістики проф. П.Ф. Горбачов, зав. каф. організації та безпеки дорожнього руху проф. І.С. Наглюк, зав. каф. автомобільної електроніки проф. О.В. Бажинов, зав. каф. фізики проф. Ю.В. Батигін, зав. каф. технології машинобудування і ремонту машин проф. М.А. Подригало, зав. каф. мостів, конструкцій і будівельної механіки проф. В.П. Кожушко, зав. каф. метрології та безпеки життєдіяльності проф. О.В. Полярус, зав. каф. комп'ютерних технологій і мехатроніки проф. О.Я. Ніконов, зав. каф. інженерної та комп'ютерної графіки проф. О.В. Черніков, зав. каф. проектування доріг, геодезії і землеустрою проф. А.Г. Батракова, зав. каф. екології проф. Н.В. Внукова та ін. Визнані і відомі за межами України науковці ХАДІ – ХНАДУ зробили великий внесок у розвиток вітчизняної науки, а їхні розробки були відзначені державою. Так, у 1998 р. за розробку теоретичних і практичних основ створення і промислового освоєння нового покоління конкурентоспроможних, вискоєфективних і надійних апаратів пневматичних систем дорожніх транспортних засобів наші науковці Указом Президента України удостоєні Державної премії України в галузі науки і техніки. Створені пристрої було впроваджено у серійне виробництво і застосовуються на автомобілях КраЗ, ЛАЗ, ЛіАЗ, УАЗ і тролейбусах «Тролза». Підвищенню якості освіти та зростанню інноваційного потенціалу економіки сприяє різнобічна науково-дослідницька діяльність університету, що завжди була і є невід'ємною складовою навчання. Сьогодні наукові дослідження в університеті виконуються за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки. Щорічно в ХНАДУ виконується 7 – 9 науково-дослідних робіт з основних наукових напрямів, що фінансуються Міністерством освіти і науки України за рахунок коштів державного бюджету та майже 120 господарчих договорів на замовлення підприємств, фірм і наукових установ. Головним замовником робіт є Державне агентство автомобільних доріг України. Упродовж останніх років університетом розроблено та затверджено понад 45 ДСТУ та інших нормативних документів галузевого і національного рівня у галузі будівництва та експлуатації автомобільних доріг. Серед найважливіших досягнень є: георадарні установки «Одяг» та «Одяг-1», лазерна вимірювальна система «ЛВС-4-ХНАДУ», система відео сканування дорожніх покриттів «ОКО-3», система відео діагностики наявності технічних засобів організації дорожнього руху «ВіДІО», вимірювальний комплекс міцності дорожньої конструкції «УНД-ХНАДУ», асфальтополімер бетони, бітумополімерні в'язучі, гібридний легковий автомобіль, зарядна станція для електромобілів від електромережі 220 В, сімейство гоночних автомобілів Формули Е-8, інформаційно-комунікаційний комплекс дистанційного контролю технічного стану автомобілів, система дистанційного вимірювання прогинів та форми деформованої поверхні мостових споруд, методика вибору комплексних схем руху транспорту в містах, методика прогнозування інтенсивності руху транспортних потоків та ін. Велику популярність у світі здобули технічні розробки створеної у 1953 р. лабораторії швидкісних автомобілів (ЛША), на базі якої у 1961 р. було засновано студентське проектно-конструкторське бюро. ЛША – це не лише виробництво унікальних автомобілів і спортивна команда, це школа для багатьох фахівців, які опановують тут обрану спеціальність, щоб прославляти свою країну, місто, університет. Сьогодні ХНАДУ – єдиний заклад вищої освіти України, де діє така унікальна лабораторія з конструювання, виготовлення та експлуатації

спеціальних автомобілів для автомобільного спорту, у якій за майже сімдесят років було спроектовано і виготовлено 35 гоночних автомобілів та встановлено 49 рекордів швидкості (16 з яких на час заїздів перевищили світові досягнення). Останнє надбання лабораторії – автомобіль «ХАДІ-34» – занесений до Книги рекордів України як найенергоєфективніший автомобіль країни. На «ХАДІ-34» команда студентів-гонщиків шість разів (2010 – 2017 рр.) брала участь у міжнародних змаганнях «ShellEco-marathon». У 2011 р. автомобіль «ХАДІ-34» встановив рекорд України з паливної енергоєфективності, подолавши на 1 л пального 575 кілометрів. Цей проєкт, як і усі попередні розробки ЛША, бездоганно працює на міжнародний імідж і ХНАДУ, і України. Команда інженерів-розробників, прагнучи перевищити встановлений раніше рекорд України, займається модернізацією екомобіля «ХАДІ-34». Нині колектив лабораторії активно працює над проєктуванням і виготовленням гоночних автомобілів F-1600 групи E-8 (FIA). В університеті успішно здійснюється підготовка науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації через аспірантуру, докторантуру та спеціалізовані вчені ради із захисту дисертацій. Упродовж останніх років навчання в аспірантурі закінчили понад 135 молодих учених, лише за останні п'ять років захищено 100 кандидатських та 27 докторських дисертацій. Нині в ХНАДУ успішно діє система реєстрації, охорони і захисту наукових розробок, інтелектуальної власності та авторських прав наукових і науково-педагогічних працівників. За останні п'ять років науковцями університету отримано 550 охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності. Розвитку інтеграції наукової та освітньої галузей сприяє також залучення молодих дослідників і обдарованої студентської молоді до наукової діяльності. За кількістю студентів-переможців всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт університет стабільно входить до п'ятірки кращих закладів вищої освіти України. Зокрема, у 2017 р. за цим показником ХНАДУ посів друге місце в Україні, підготувавши 90 переможців. У 2019 р. майже 380 студентів стали переможцями всеукраїнських і міжнародних олімпіад, конференцій і конкурсів з дисциплін та спеціальностей профілю університету. Минулоріч шість студентів вишу удостоєні іменних стипендій, 15 – 20 студентів щорічно здобувають почесне звання «Відмінник ХНАДУ». Сьогодні активно розвивається міжнародне співробітництво університету. Лише упродовж останніх років укладено 35 угод із закладами вищої освіти, підприємствами і фірмами Німеччини, США, Польщі, Франції, Сирії, Китаю, Йорданії, Литви, Латвії, Болгарії, Білорусі та інших країн світу, відповідно до яких здійснюється співпраця учених і викладачів, аспірантів і студентів, що сприяє міжнародному рейтингу ХНАДУ. Нині понад 3000 іноземних випускників університету успішно працюють майже у 90 країнах світу, обіймаючи керівні і відповідальні посади у структурах міністерств та муніципалітетів, на державних і приватних підприємствах у галузях автомобільної інженерії, будівництва та експлуатації автомобільних доріг, автомобільного транспорту, логістики, економіки тощо. Важливою подією на шляху до зміцнення міжнародного іміджу ХНАДУ стало відкриття у вересні 2016 р. на кафедрі технології металів та матеріалознавства навчально-наукового центру американської компанії HAAS – виробника сучасного обладнання для обробки матеріалів за допомогою устаткування з ЧПУ. Серед найвагоміших міжнародних досягнень студентів університету в останні роки є їхні здобутки у міжнародних конкурсах чотирьох країн СНД з комп'ютерного моделювання (2014 – 2016 рр.), організованих всесвітньою американською компанією AUTODESK. Своєрідним штабом міжнародної діяльності університету є створений у 2012 р. німецько-український центр. Відповідно до укладених угод за сприяння Центру активно реалізуються освітнє і наукове співробітництво ХНАДУ з німецькими університетами Дрездена, Котбуса, Вупперталя, Нюрнберга, Ансбах та ін. Упродовж останніх років понад 50 студентів і викладачів університету, отримавши міжнародні гранти відповідних фінансових установ та фондів Європи і США, проходили у закордонних університетах наукові стажування, брали участь у міжнародних проєктах, конференціях, семінарах і мовних курсах у США, Німеччині, Швейцарії, Великій Британії, Китаї, Азербайджані. Гідними результатами міжнародної діяльності ХНАДУ є численні партнерські контакти з провідними університетами Європи та США; участь у міжнародних проєктах, програмах, конференціях, академічній мобільності, а також значний контингент іноземних студентів, які успішно навчаються за спеціальностями університету, забезпечуючи його високий міжнародний рейтинг у світовому освітньому просторі і відповідні позиції на

міжнародному ринку освітніх послуг. Підготовці технічно конкурентно спроможних спеціалістів сприяє матеріально-технічна та навчально-лабораторна база університету. Нинішня матеріально-технічна база університету – це функціонально розгалужений комплекс сучасних споруд з дев'яти навчальних корпусів, Центру технічного навчання НААС та Академії BOSCH, регіонального навчально-впроваджувального Центру CREDO, низки новітніх науково-дослідних лабораторій і полігону дорожньо-будівельної техніки та обладнання, спортивного комплексу з 9 спортивних залів і 16 спортмайданчиків, а також 7 гуртожитків, що входять до складу студмістечка та оснащені сучасним обладнанням і комп'ютерними класами з виходом до інтернету. До послуг викладачів і студентів – 1500 персональних комп'ютерів, розташованих у 43 комп'ютерних класах та підрозділах університету; наукова бібліотека з сучасними читальними залами і п'ятьма пунктами обслуговування читачів, книжковий фонд яких нараховує понад 500 тис. прим., якими користуються 10 тисяч читачів; новітній медичний центр, їдальні і студентські кафе, пральня, столярна майстерня та багато іншого. Важливе значення колективу університету приділяє патріотичному вихованню молоді, розвитку культурних здібностей і уподобань, а також здоровому способу життя. Упродовж останніх років ХНАДУ постійно займає перше місце в Спартакіаді ЗВО у своїй групі і стабільно високі місця серед усіх вишів Харкова. Спортивну честь ХНАДУ захищають десятки чемпіонів світу і майстрів спорту міжнародного класу, майже 30 майстрів спорту України та понад 60 кандидатів у майстри спорту. В усі часи згуртований колектив університету виконував своє головне призначення – готувати високопрофесійних фахівців галузі – національно свідомих громадян, патріотів і професіоналів своєї справи як для України, так і для близького і далекого зарубіжжя. Випускники університету в Україні та за кордоном високо несуть марку ХАДІ – ХНАДУ, примножуючи і розвиваючи його кращі традиції і досягнення. Свій 90-річний ювілей ХНАДУ зустрічає як унікальний та авторитетний технічний ЗВО найвищого рівня акредитації України, відомий своїми науковими досягненнями і високим професіоналізмом випускників у всьому світі. Шановні викладачі і співробітники, студенти і випускники! У цей святковий день зичу усім Вам добрих справ і оптимізму, наснаги і впевненого поступу в усіх напрямках діяльності вишу, а також плідних ужинок на освітянській і науково-дослідницькій ниві! Бажаю Вам професійного довголіття та успіхів у Ваших найамбітніших планах і задумах, міцного здоров'я і сімейного затишку!

А.М. Туренко, ректор ХНАДУ з 1992 р., лауреат Державної премії України, заслужений діяч науки і техніки України, почесний громадянин м. Харкова, доктор технічних наук, професор.

